

Nuorttanaste

»Gæčadam Ibmel labba,
gutte mailme suddo guodda!«

»Son dagai rafhe su ruosa
varai bokt.«

No. 16.

13. jakkegærdde.

»Nuorttanaste« maksa ovta kruvna jakko dagast, bladde dinggujuvvu juokke poastarappe bokte.

30. August 1911.

»Nuorttanaste« olgusboatta guovte gærde manost — dam 15ad ja dam 30ad bæive juokke manost.

Dat stuora soatte.

»Oažže gaibbeda vuoiņa vuostai ja vuoiņa oažže vuostai.« (Gal. 5,17).

Nuft gukka go olmuš ælla Ibmeltaga, de i dovda son maidege dam soadest vuoiņa ja oažže gaskast. I almaken læt nuft ibmerdæmest, atte daggar olmuš læ aibas amas mašotesvuodast, oamedovdovaivest ja balost jabmemest ja duomost. Æi læk galles, gæk fria dast mannek. Mutto dam soade maid vuoiņa alessi fertte oažže vuostai adnet, dam matta dušše dat oddasistriegadam olmuš dovddat; ja made æmbo gocevaš okta kristalaš læ, dade garræsæbbo læ dat soatte. „Oažže“ — buok bahas famok min luondost — gæssa vuolas guvlui, erit Hærrast ja su særvvevuodast — dat læ gievra ja famolaš. „Vuoigņa“ — buok dat mi min siste læ Ibmelest — gæssa bajas guvlui, erit suddost ja dam manga lagan surgin min luondost, gæssa min buok dam vuostai, mi buorre ja basse læ — dam guovte famo gaskast i mate goassege saddat rafhe. Okta daihe nubbe dam guovtost fertte vuottet. Likkolaš læ dat olmuš gutte dovdda dam soade. Dat læ duottavuodast dat „buorre soatte“. Dat i læk gal dat gæppa soatte, mutto dat buorre soatte, ja dat galgga læt min jeddetus, atte buorre læ dast min bælest.

Vare mi buokak algašæimek dam soade ja bisošæimek dast min ællema loapa ragjai.

Gilvem ja lagjo.

„Maid olmuš gilvva dam galgga son lagjet.“ Gal. 6, 7. Dat læ okta sadne, maid mi æp darbaš jakket damditi go dat čuožžo bibalest. Dat čuožžo čaljuvvum birra buok. I mikkege duottavuodaid læk æmbo ovtægærddan ja čalbmaičuoce go dat. Ja juokke ænambargge læ oappam dam ollaset. Dat læ dat stuora vuoddolaka su ællemest, bargost ja buok su doaivoi siste.

Mutto obba min ællem sikke vuoiņalaš ja rumašlaš læ huksijuvvum dam duottavuoda ala. Buok min birra oapata migjidi dam, ja mi jakkep dam maidai, mutto almaken læ nuft, atte ænas olbmuk æi ane maidege fuolaid dam duottavuodast.

Olmuš matta gilvvet vuoiņast ja son matta gilvvet oažest. Goabbast gilvak don, rakis lokke?

Gutta likaguodde.

Okta šiega olmai, Henrik Muller, gutte eli 200 jage dastouddal, læ cælkkam:

„Go mon jorggalam mu čalmidam nuoraid ala, oainam mon gutta likaguodde.

Dam vuostas namma læ

Jugišvuotta.

Man ædnagak æi juga ječa-

sek jamas? Buorre siebman billašuvva dam bagjelmæralaš jukkam gæčeld; čuovgga jadda go olmuš dam vuostai sævva. Datokgo don ællet gukka ja bissot čabbesen, de hæite erit jukkamest garrajukkamušaid!

Dam nubbe ja goalmada likaguodde namma læ

Hæjosællem ja oažžehibmo.

Man cœdnagak cœi læk dam gæčeld bagjelasasek buktam jabmema. Hæjos ællema gæčeld šadda rumaš navcatæbmen ja boares. Igo dat læt nuft atte dat mi boalla, maņašassi duššen šadda?

Dam njæljada namma læ

Moarre.

Hoppoivuotta ja moarre oameda ællema cœlkkam Sirak, ja Paulus baldi bigja Galatergirjest 5. kapitalest, moarre, udnotesvuotta ja sorbmema. Moarre bukta mieldeš vaše, ja vašše ouddanbukta davja sorbmim ja goddim.

Dam vidada namma læ

Hæjos selskape.

Vuoi man ædnagid dat læ billedam, ja man ædnagidi dat læ bukten sielo morraš. Čana ovta ælle ja jabme giddalagaid, ja don bæsak oaidnet, atte dat ælle i buvte jabme heggi, mutto dat jabme vissaset su hajaines godda dam ælle.

Dam maņemuža namma læ

Joavddelasvuotta

mi havddada olbmuid ællenaga. Son gutte vagjola joavddelassan, i læk jabmam olbmui buoreb, ja go muorra i šat šaddat šaddoid, de dat čuppjuvvu ja balkkestuvvu dolli. Jurdašeket dam ala, ja jos dist læ hallo ællet, de diktet dam likaguodde čuožžot jaska.

Šladdar.

»I oktage loddé girrde nuft allagct, goaskem su čivgaidesguim. I mikkege čuopa nuft hirbmadet, go hahas olbmuid njuokčamak.«

Mi læp vissa buokak dovdam duottavuoda dam sadnevagjaset; æmbo ja ucceb læp mi buokak læmaš dam mirko ravnje vuolde, mi goččujuvvu šladdaren, ja mi læp dovdam ječamek hui navcatabmen dam vuostai.

Mi læp davja gærggadak dubmit nubbi jieča olbmuid duomo mielde, mutto dat læ hæjos aja goaivvot. Jos mi dattop dovdat nubbe olbmui, de mi dovdat su dam duomest, maid son bigja su guoimes ala. Dast boatta olbmui duotta luondodo oudan. Made boarrasæbbo mi šaddap, dade varrogasab læp mi nubbe dubmemest. Mi dovdap atte læ nuft ollo olgoldas čuovgas. Davja čiekkada hæjosvuotta ječas buorre garvoi sisa, dam sagjaigo buorre ja liegga vaibmo satta čuožžot olgoldas galmasvuoda duokken. Ravvim lakai čuožžo dat sadne migjidi: „Allet dubme!“

Diktet mi bestujuvvut ječamek dam aige suoladæmest, maid olmuš adna nubbe sælgebæle sardnomi, ja lekop mi alo varrogasak, go mi galggap nubbi dubmit. Dat læmaš davja hayske, go aigge læ čajetam, atte lades duobmo læi dat riftes duobmo. Man ædnagak æi læk čokkam mojin nierain, go šladdares sagak læk mannam viesoid čada, ja ši læk vajaldattam dam čiegnalis morraš, maid šladdar læ buktam daid olbmuid bagjeli, gæid dat dæivaid. Duottavuodast læ uccan erotus šladdarest ja sælgebælde sardnomest. Sælgebælde sardnom bačča dam mirko njuola mu sælg-

gebælde ja šladdar dæddela dam usteblaš mojin mu raddai. Ædnagak oaiveldek atte dat læ usteblaš balvvalus. I eisegen — duhat gærde i eisegen! Buoreb ja usteblaš læ dat atte olmuš ješ manna guoimes lusa, ja muittal ašše njuolgga, ige bija ječai dam balvvalussi.

Mon dovdam manga buore sida gost olbmuk æi gierda šladdar. Aido daggar sidak huksijek ædnama. Vare mist lifči oembo daggar sidak! — Juokke riftes olmuš galgaši valddet su gapperes ja mannat, go olbmuk alggek sardnot guimidæsek birra.

Mi berrep maidai dam mœrkašet, atte æp jakket buok, mak muittaluvvujek min lagamužaid birra. Jos oktage vaiddal min ustebid, de galggap mi dattob atte vaiddalus vaiddujuvvu su ječasek (usteba) gullut. Mist læ gædnegasvuotta dam gaibbedet. Gadašvuotta cakketa čuonana ovta čalmest ja udnotesvuotta billeda dam mielriegadam buorre vuoda nubbest. Mi darbašep varjalet osko olbmui mavsolašvuoda ala. Ja son valje dam buorre oase, gutte valje dam osko. Muite atte olmuš læ mavsolaš, ja atte mi galggap logo dakkat juokke sanest, maid mi sardnop!

(Sisasaddi Ovla-Andras.)

Dat nammar

čallujuvvu dam 27ad september. Buocalvasvuoda ja diletessvuoda gæčel læ „Nuorttanaste“ šaddam bælbbat hirbmadet, erinoamaš dam maŋeb aige. Redaktœra ælla hui lissaset. Son læ daggar davda ožžum, masa oktage doavter i diede rade. Ja buok olmušlaš dovdodo mielde læ su aige dam mailmest fargga loappam.

Ovla-Andras

læ dal naittalam. Sodnabæive dam 17ad september fertti dam blade čalle Skjoldehavni vuolgget

vihatet daihe čadnat Ovla-Andras naitusdillai. Skjoldehavna friagirko læi hervijuvvum lastamucrai ja hærvvarasiguim. Vaiko dalke dam bæive i læm buorre, legje almaken čuogganam ollo olbmuk. Maidai min rakis viellja Wangberga læi boattam hæjaidi. Songe sarnoi dam nuorra paradodai vebaš naittusdili birra. Hægjaguossek legje lakka čuode. Ibmela birra sardnom, lavllom ja čuojatæbme Hærrai gudnen bisti gæčos aige. Dam lakai galgga olmuš algatet naittusdile, mutto i nuftgo davja oidnujuvvu buolle vinešlamain. Juokke nuorra parra, gutte Jesus nammi algga su naittusdilest, soai buristsivdnadusa bukteba dallosæska.

Likkosavaldak telegramak botte moaddeloge, sikke davven ja madden botte dak telegramak. Mi savvap Ovla-Andrasi ja su æmedi likko ja buristsivdnadusa buok sudno ællemebeivi čada. Ovla-Andrasa aka namma læ Adeleida Josefina Einarnieidda.

Ædnamid juožišvuotta-

Engelas raddetus læ gieskad addam olgus ovta girje, mast muittaluvvu, man ollo daina moaddelagaš ædnamin adnujuvvu buolle vine ja vuollag.

Statistika sistesdoalla dam 10 vuostas jage dam 20 jakkečuodest 1900 gidda 1909.

Danmarkost adnujuvvu æne musat alkohol, ja læ damditi nr. 1. Danmarkolažak jukke jakkasat olbmui ala 2,29 gallons (litermitto), namalassi buolle vine, whisky, j. n. v.

Ungarn boatta dast maŋgel 1,85 gallon olbmui ala. —

Tuiskarika ja Ruotarika jukkaba 1,33 gallon olbmui ala. Ruošarikast 1,15 gallon, ja Belgien mi gærde læi Danmarko buoremus gilvotalle spiritusa jukkam dafhost, læ garra hadde bag-

janame gæcel mannam vuolas gidda 1,08 gallon ragjai. Storbritanien i juga æmbo go 0,85 gallon mutto Norgast læ gudnesagje vuolemus listast dušše 0,57 gallon olbmua ala.

Belgialažak jukkek ænemus vuollag. Jakkasažat juokke gonagas Albert vuollasaž 48,6 gollon vuollag.

Englanda læ nr. 2, — 37,4 gallonin. — Tuiskarika nr. 3, 23,7 gallon. — Bayernest læ vuollag adno 54,6 gallon. Danmarko læ nr. 4, — 20,5 gallonin. Ja fast boatta Norgo vuolemus listast dušše 4,1 gallon, dam sagjai go Ruotast jukkujuvvu 12,8 gallon olbmua ala.

Go mi gæcædep daid tallaid, de læ havske maidai sæmmast gæcæat man ollo daid moaddelagaš ædnamid statakassak sisavaldek ruđaid jukkamuš galvo gæcæld. Ruošsaædnam fievreda ænemusat jukkamušgalvo 26 prosentta oazžo Ruošsa statakassa dušše jukkamuš galvost. Dast maņest boatta dat Oktiovtastattujuvvum statak 25 prosentain. De boatta Storbritanien 23 prosentain. Holland ja Belgien oazžoba 16 ja 15 prosentta. Danmarko 12 pct. Norga ja Frankrika 11 pct.

Anarkistak Ruošarikast

læk vuot sorbmim ovta stuora olbma, nauralassi vuostas minister Stolypin. Son goččujuvvui Ruošsaædnam gievrast olmajen. Dam 15ad sept. læi son teaterest Kiewast, gosa maidai kaisar bæraš læi boattam. Sorbmijgje namma læ Barow. Son læi læmaš sagfõrarsagjasaš ja gulai ovta arvostadnujuvvum bæraši Kiewast. Son dieđostge gulai anarkistai særvvai, ja son læ muittalam, atte su ala læi bigjam, atte son galgai sorbmit Stolypin. Muttomak jakkek atte sust læi hallo kaisara baččet, mutto son i bæssam su nu lakka. Muittaluvvu maidai, atte Bagrow manga jage læi læmaš mielidelatto dam čiegos politia særvest. Son læi ouddal almotam anarkistalaš persovnaid ja sin aiggomušaid. Politiaidi mati son addet nuft visses dieđoid, atte si æi goassege narretallam. Ja dam sæmma aige, go son čiegos politiaid særvvai gulai læi son maidai anarkistai særvve olmai. Dam ožžu anarkistak vimag diettet ja si bigje su sorbmit Stolypin.

9550 olbmua

læk jabmam dam gæse Londonest dam hirbinos baka diti.

Guovča kravna gæino alde.

Guokte syklista vujiga gieskad bajas Numedal. Go soai læiga boattam arvo mielde njälja mila Kongsbergast erit, aicaiga soai guovča dastanaga oudabælde gæino alde. Guovča vulgi dallanaga batarussi.

Kongsberga girikko

doalai gieskad su 150ad jakkebæive. Sardne dollui giældabapa Bugge. Girikko læi aibas dievva olmuin.

3 ganda

legje dukkoraddamen ovta skajas, njeide dam ja taka gæai sin ala. Okta daina gutte læi 8 jage boares jaini dasanaga.

Čaba tinestus

Muttom rigges olmai Mada-Norgast osti ovta ædnamstuka masa gulai ollo vuodde, ja addi dam oudast 200 duhat kruvna. Son læ dal vuovdam 200 duhat kruvna oudast hirsai. Dal læ sudnji fallujuvvum 200 duhat kruvna dam obmudaga oudast; mutto i son vuovde.

Stuora ballo

læ Tuiska stuora gavpugin soade diti. Assek soadatek bankoid, vai si ožžuk si ruđaidæsek olgus.

Dušše

ovta vakost læ Danmarkost goddujuvvum bagjel 45,000 spine.

India famolæmus

hærra, Nizam Haiderbad'ast erit, læ gieskad jabmam Son læi dušše 45 jage. Son læi engalas olmai buoremus usteb.

Čuđi mielde boccek jabmam.

Muittaluvvu atte Ruota Samin galggek ollo boccek jabmam. Dobbe galgga læt daggar amas davdda.

Davdda algga damlakai atte boaco šadda aibas gænotæbme oudajulgin.

Manga čuode boccu galggek dobbe læt jabmam. Dat ruota stata læ saddem šivetdoaktar dokko iskam varas dam bahas davda.

Dinggo „Nuorttanaste“!

Samimišson ja daroduttembarggo.

»Waren Sarne« redaktora ja Mäsoni muittalæba, atte Samimišsona ulme læ daroduttet Samid ja Same olmušcærda loaktet. Mutto daggo gai boastot gaddeba dak guokte hærra. Nuftgo Larsenge čalla »Sagai Muittalægje«st læ ašše dat, atte Same mišson bargga kristalášvuoda dieđo dakkat ain æmbo dovdosen Sami gaskast ja muđoi vaketet buccid ja hõjoid. Dat ašše læ čielgas, atte jos Same mišson stivrijegjin lifči daroiduttem barggo jurddagest, de si æi anaši ollenge fuola Samegielast. Mutto nuftgo mi diettep læ Samemišson bi-bala jorggalam Samegilli ja maidai æra girjid soabmasa. Dat læ Samegielalaš sardnedegjid saddim olgus ja læ nuft burist go læ sattam barggam dam ala, atte Same olbmuk giellasašsek ožušegje Ibmele sane.

Dærvasvuoda gaskaoamek.

Juga uccebe, vuoiņa æmbo.
Bora uccebe, suoska æmbo.
Vuoje uccebe, vaze æmbo.
Čokka uccebe, čuožo æmbo.
Haisker uccebe, adde æmbo.
Loga uccebe, čale æmbo.
Sardned uccebe, barga æmbo.
Uccebe aibašæbme, æmbo bargo.
Uccebe biktasak, æmbo lavgo.

Moft čolggam sakostuvvu olggoædnamin.

Englandast ja daina Oktiovtastattujuvvum Statain ja æra rikain læ læmaš gukkesaige arvvaladdam moft čolggam galgga bagaduvvut gatain ja viesoin j. n. v. Liverpoolast oazžo juokkehaš gutte čolgga gatai ala sako 36 kruvna; Boston'est ožžuk, juokkehaš gutte čolga dollavavnoi ala, 360 kruvna sako, Philadelphia'st læ sakko dam bahas ja fastes dabest gidda 720 kr., ja New Yorkast læ 1800 kr. ja arresta 1 bæive rajest gidda 6 manoragjai. Østerikast sakotuvvu 200 kr.

Dušše čappes konfirmationsbiktasak.

Hamburga bapak læk ovta oavvelest atte nissopersovna konfirmantak berriek læt bære čappes biktasid siste. Okta neidda gutte i čuvvum dam goččoma šadai okto konfermerijuvvut.

Stuora automobil likkotesvuotta.

Sarukus gavgugest Amerikast dollujuvvui gieskad automubila gilvotæbme. Bagjel 7 Daro mila læi dat linja man mielde si galgge gilvvalet. Go si legje ollem 6ad mila ragjai, ravgai rieges ovta automobilast. Automubila ravgai gukkas aibmoi ja boði dasto stuora fartain olbmui njæiga gæk legje gæccæmen gilvvalæme. 6 olbmui jabme dallanaga, ja 3 havvadattujuvvum olbmui jabme mannelaš go legje dolvvujuvvum hospitali. 14 olbmui læk maidai garraset havvadattujuvvum, ja i læk dietto ellek go 5as daina. Dat bæggalmas Mr. Lee Oldfield, gutte læ dovdos æra automobil gilvvotemin, oažoi daggar stoaita atte mænga erteglavte manne rasta, ja siskelušai billašutti; mutto jakkujuvvu atte i daddeke masse hægas. Aito de ožžo dam maņeb automubila orostattet ouddalaš go olli dam suorgganam olmušvæga njæigga, gæk čužžu dam likkotes baikest. Præsidenta læi vebaš aige gæcest mannam dæm likkotes baikest erit.

Altarvine ja alkohol.

Oaivestyra dam nuftgoččujuvvum »blaakorsforeninger« Danmarkost, læ gæccæalæmen ožudet alkoholfria vine altarvinen. Dat læ likkostuvvam sigjidi, atte oažžot buttes muorjevine mast i læk æmbo go 5 prosent alkohol. Dat dalaš altarvinest læ 14 prosent alkohol.

Okta doavter Ruošsaædnamest

šaddai mielatæbmen go galgai oppereret ovta buocce. 2 æra doaktara ja moadde diakonisse legje dast vækken. Oaivvedoavter dajaski nuft, atte fertti vægal erit dolvvujuvvut.

Dat stuora dollačolluvarre Etna

Italiast læ læmaš garraset bargost gieskad. Dat læ ollo šaddolaš ædnamid duššadam Catiliano gavgugest, mast læk 15000 asse, læk ænas oasse bataram. Dušše 4 bærraša læk baccam ja dat viste mast dak assek læ birastattum dam buollestančest, mi varest olgusvuolggæ. Mutto dak bærrašak æi fal guođe gavguga. Vahag mi læ šaddam takserijuvvu 50 miljon lire ouddi.

Mavse „Nuorttanaste!“**Galsai pappagarddem,**

gost dat stuera ja bæggalmas Eriksen læ assam, læ oktan dasa gulle ædnamin nuft maņas mannam. atte dat gieskad olgusnamatuvvum ođda pappa gaibbeda 2600,00 kr. dam oudast, maid son daggo bokte šadda tapit. Ješ Eriksen fertte makset kr. 1600,00 ja statakassa dasto maksa 1000 kr.

Nælggehætte Nuortta-**ruošsaædnamest.**

Samara guvernementast sisabottek mašotutte dieđetusak. Nælggehætte læ alggam dobbe hæjos šaddo diti. Ædnag gaddegavgugin læ assek mænga bæive borakætta ferttim orrot. Hæstak ja oamek vuvddujuvvujek mæsta juo nufta. Nælggetyfus ja skurpek-davdda vuollasis bigja dam hættegillajægje albmuga.

Dam maņemuš 7 jagest læ nælggehætte 4 gærde læmaš Samarast hæjos ædnamšaddo gæčel. Dimag læi dobbe buorre jakke. Mutto dobbe værok sisagaibbeduvvujægje olmušlašmættom garasvodain, nuft atte mænga bondest valddujuvvui buok, maid dam jage læi fidnem ja vel su maņemus hæstage.

Poastamæister Nissen

læ dal namatuvvum poastamæistaren Stavangerest. Son læ riegadam 1868. Šaddai studentan 1886, manai poastamæistaren Vargaidi. 1900 rajest læ son læmaš Sameædnam gavgugi stuoradiggeolmai. Gal satta boatte jage valjejuvvut stuoradiggeolmajen Stavanger guovlloin. Dobbe læk ollo socialistak.

Son vuvdi su akas.

Eisevaldek Petersborgast læ dai-daina beivin læmaš okta laga dutkam vuolde, mi čajeta, man ucece bajas-čuvvggitus dabalaš albmug lutte. Ruošsaædnamest læ.

Okta olmai Kagulest læi stuora ruttavallevuodast, ja go son læi dolkkam su akastes, de falai son muttom oappasi su 48 rubel oudast. Gavgupe dakkujuvvui ja ruđak maksujuvvujægje. Vuovdde aigoi dal skappot aldsešis ođda aka, daidi dam jurddagest, atte fast ođda gavgpefidno dak-

kat. Mutto su vuostas akka læi fargga gallanam su nubbe boadnjastes. Son alggi æro occat. Dam lakai boði obba dat ašše eisevaldi dittoi ja gavgpekontrakta ouddanbigjui duomostuolo hirbmastuvvam juristai ouddi. Dukomentai alde legje buok darbašlaš vuollaičallujumek, sæilek ja steinpelak ja dasa vela guokta vitana.

Borgermester gutte læi væketam oaste ja vuovdde oažoi su æros.

Moivve Spaniast.

Madrid barggisærve læ mæreddam, atte ruovddemadi bargek galgek streika rakadet mietta ædnama. Streika algga dallanaga ja buok ruovddemæde doaima orosta, jos radde-tussi i likkostuva jaskodattet dam stoago.

Buok gouvloin Spaniast muittaluvvu moive ja revolušona birra. Ja mænga ucece koinunain læ republikka dieđetuvvum.

Mormonsardnægjek

olgusagjuuvvujek Ruotarikast. Tuiskarikast læ daggarak juo aigga olgusagjuuvvum. Mutto dabe Norgast fal girddujuvvujek.

Maidai Kinast

gullu stuora nælggehæde birra. Čaccedulvek læk mænga saje bilidam ædnamšaddo.

Muttom ovtagærd-**dasaš dalkkasak.**

Muttom Darogiel avisast muittaluvvu, atte buoremus dalkas

1. Moare vuostai læ olgusmanat dærvas aibmoi — erit buok olbmui — ja čuorvvot dobbe buok olmuidi maggar narra mon dadde læm.

2. Gaskaoabme gadašvuoda vuostai læ. Mana vaivaš olbmui vfstai, gæčad sin smavva lanjaid, sin hæjos sægaid, biktasid ja gabmagid! Gæčæ maggar borramuš sin bævde alde læ. Jæra man ollo si tinjiek ja rekenaste dasto man ollo si tinjiek, ja moft don daina tinistusain matašik birgget.

3. Gaskaoabme gudneangervuoda ja stuoressvuoda jurddagi vuostai læ mannat girkkogarddai ja lokkat havdde čallagid. Dak čajetek buok ædnamlas stuora olbmai loapa.

»Nuorttanaste« čalle, prenttejægje ja olgusadde læ G. F. Lund, Sigerfjord, Vesteraalen.